

Udenrigsministeriet

Dato: 9. april 2010

Besvarelse af spørgsmål 120 alm. del, stillet af Folketingets Udenrigsudvalg den 15. marts 2010.

Spørgsmål 120:

"Vil ministeren som opfølgning på drøftelserne i Folketingets samling 2008-09 om Stoltenberg Rapporten oversende et statusnotat om opfølgning på anbefalingerne i Stoltenberg Rapporten, i lyset af at dette har været drøftet på mødet for nordiske udenrigsministre i København den 11. marts 2010 (jf. URU alm. del (2008-09) - samrådsspørgsmål AF og Forespørgsel (2008-09) F 36)?"

Svar:

Stoltenberg-rapporten opstiller 13 forslag til et tættere nordisk udenrigs- og sikkerhedspolitisk samarbejde. Status på de 13 forslag gennemgås nedenfor:

Forslag 1: Oprettelse af en nordisk stabiliseringsstyrke

Det oprindelige forslag om en nordisk indsatsenhed/reaktionsstyrke er ikke længere i fokus. I stedet arbejdes på muligheden for at skabe synergi vedrørende de nordiske landes indsatser inden for uddannelse og træning af civilt og civilt-militært personel til krisestyringsopgaver.

De nordiske lande vil gerne spille en mere aktiv rolle i at forbedre rekrutteringen af de rigtige profiler til bl.a. FN-opgaver. Derfor arbejdes der fra nordisk hold på en fælles-nordisk tilgang til rekruttering og træning af civile kapaciteter i konflikt- og krisestyringsindsatser. I første omgang ses på mulighederne for at skabe synergi vedrørende de nordiske landes indsatser inden for uddannelse og træning af civilt og civilt-militært personel til krisestyringsopgaver. Det er aftalt, at fælles træningsaktiviteter kunne være det første skridt.

Forslag 2: Luftovervågning over Island

Danmark og Norge deltager i forvejen i NATOs rotationsordning på dette område, og Danmark udsender i første kvartal af 2010 F16 fly i 3 uger til Island. Det er op til Sverige og Finland at beslutte eventuel deltagelse, for eksempel indenfor rammerne af NATOs partnerskabsaftaler (Partnership for Peace og Euro-Atlantic Partnership Council).

Forslag 3: Nordisk maritimt overvågningssystem

Norge har iværksat pilotprojektet "Barents Watch", som er et civilt overvågningssystem i Arktis og planlægges operationelt i 2015. I planerne for Barents-samarbejdet nævnes mulighed for dansk og islandsk deltagelse samt involvering af USA, Canada og Rusland. Senere vil det også kunne udvides til Østersøen.

Forslag 4: Etablering af en maritim indsatsenhed

Der er allerede et omfattende eksisterende samarbejde, bl.a. inden for 'The North-Atlantic Coastal Guard Forum', og en task-force om emnet nedsat i forbindelse med Arktisk Råds møde i Tromsø i april 2009.

Forslag 5: Satellitovervågningssystem

Efter undersøgelse af emnet er konklusionen fra de nordiske lande, at der for nuværende ikke er behov for særlige nordiske satellittjenester. En gennemgang af forslaget, der for eksempel indebærer en kombineret kommunikations- og overvågningstjeneste over Arktis, har vist at dette er teknisk umuligt i den type bane om Jorden, som samtidig er foreslået til satellitten. Derimod vil øget koordination mellem de nordiske lande i eksisterende internationale fora og organisationer være givtigt til sikring af særlig nordisk og arktisk interessevaretagelse – eksempelvis i Den Europæiske Rumorganisation (ESA).

Forslag 6: Nordisk samarbejde om arktiske spørgsmål

Det nordiske samarbejde om arktiske spørgsmål foregår i en række fora, som hver især forvalter specifikke emner som f.eks. fiskeri eller miljøbeskyttelse. Det samlede forum for arktiske spørgsmål er Arktisk Råd, hvori alle fem nordiske lande deltager. Stoltenberg-rapporten fokuserer fsva. Arktis på miljø, klima, sikkerhed og redning, som alle er centrale emner i Arktisk Råd under det danske formandskab.

På Arktisk Råds ministermøde den 29. april 2009 blev det fsva. 'Search and Rescue' (SAR) besluttet at nedsætte en taskforce med ansvar for at færdigforhandle et internationalt instrument omkring samarbejde for 'Search and Rescue'- operationer i Arktis med henblik på at nå en fælles konklusion på næste ministermøde i april 2011. Herudover forudses tæt nordisk samarbejde for at fremme opfølgning på sejladsikkerhed, som er forankret i IMO.

Den 27. maj 2010 afholdes under dansk formandskab et møde på viceministerniveau. Et af hovedemnerne for mødet bliver SAR – som vil blive suppleret med et klimaemne vedrørende SLCF (Short Lived Climate Forcers), som bidrager til opvarmningen i Arktis (sod etc., som ikke reflekterer solens energi, men suger den til sig og derfor "varmer op" i Arktis).

Den 25.-27. februar 2010 afholdtes 2. møde i taskforcen vedr. SAR i Moskva. På baggrund af de foreløbige møder i taskforcen vurderes instrumentet at ville få karakter af en juridisk bindende aftale vedr. SAR i det arktiske område. Denne aftale skal underskrives af udenrigsministrenes fra de otte regeringer, hvis lande er identiske med Arktisk Råds medlemskab.

Der er enighed om, at Search and Rescue-forpligtelsen i denne aftale snævert vil gå på at redde menneskeliv og ikke omfatte bjærgning af havareerede fartøjer og havmiljø.

I maj 2008, i forbindelse med det danske formandskab for det nordiske forsvarssamarbejde, tog forsvarsministeren initiativ til at emnet vedr. "det Høje Nord" skulle indgå som et fast dagsordenspunkt på møder mellem de nordiske forsvarsministre.

Forslag 7: Kompetencenetværk mod digitale angreb

Forslaget vedrører etablering af et nordisk ressource-netværk til beskyttelse mod elektroniske angreb. Formålet er at styrke samarbejdet, herunder fremme udveksling af sensitiv information mellem de statslige, nordiske CERT'er. (Computer Emergency Response Team). Herved kan landene lettere opbygge et fælles situationsbillede, og dermed handle koordineret og effektivt på trusler mod informationssikkerheden.

På mødet mellem de nordiske CERT'er den 4.-5. november 2009 var der enighed om, at der var behov for at få struktureret arbejdet, og at der derfor skal udfærdiges en projektplan. Klare definitioner vil være en forudsætning for at kunne anbefale løsningsmodeller, som derefter kan indstilles til regeringerne til vedtagelse.

På indeværende tidspunkt er der behov for øget udveksling af informationer landene imellem, og særligt udveksling af sensitive informationer udgør en barriere. Der vil derfor blive iværksat et opklaringsarbejde med henblik på at opnå en fælles nordisk forståelse omkring klassifikation af informationer, der kan sikre, at det bliver muligt at udveksle relevante sensitive informationer mellem de nordiske lande under skyldig hensyntagen til de respektive lovgivninger.

Forslag 8: Katastrofeenhed

Der eksisterer et udbygget nordisk samarbejde på beredskabsområdet, hvor der bl.a. er indgået aftaler om gensidig assistencebistand i tilfælde af katastrofer mv. Konkret er der udarbejdet fælles nordiske beredskabsplaner. På dansk initiativ blev embedsmandsgruppen "Nordisk Mødeforum" etableret i 2008 med det formål at styrke det nordiske beredskabssamarbejde, herunder at kunne tale med en 'nordisk stemme' inden for beredskabssamarbejdet i EU og NATO.

Det første nordiske ministermøde for ministre med ansvar for beredskabet blev afholdt den 27. april 2009 på Haga-slottet ved Stockholm. På mødet vedtog man den såkaldte Haga-erklæring om udbygning og forankring af det eksisterende nordiske samarbejde, hvor det findes relevant og hensigtsmæssigt.

Der er på grundlag af de to ministermøder i Sverige og Norge opnået enighed om en række konkrete initiativer til styrkelse af det nordiske samarbejde: Øvelser og uddannelse, CBRN-beredskab (Kemisk, Biologisk, Radiologisk og Nuklear), forskning og udvikling, redningstjeneste, krisekommunikation til befolkningen, anvendelse af frivillige, taktisk brandforebyggelse og prædeployering af udvalgte kapaciteter.

Seneste nordiske ministermøde for ministre med ansvar for beredskabet blev afholdt den 15. december 2009 i Oslo. Danmark har værtskabet for det kommende ministermøde, der afholdes den 17. juni 2010 i København.

Forslag 9: Efterforskningsenhed for krigsforbrydelser

Der eksisterer allerede et omfattende og godt samarbejde mellem de relevante myndigheder. Det er hensigten at afsøge muligheder for yderligere at forbedre samarbejdet, hvilket bl.a. vil

involvare en FN-vinkel. Der er tæt samarbejde mellem rigsadvokaturerne. Samarbejdet foregår i Nordisk Ministerråds regi.

Forslag 10: Samarbejde om udenrigstjenesten

De nordiske landes repræsentationer har udarbejdet fælles rapporter om det nordiske samarbejde i deres respektive opholdslande samt vurderet muligheder for videreudvikling af samarbejdet. Det kan konstateres, at der på samtlige poster findes et nordisk samarbejde mellem repræsentationerne. Det drejer sig blandt andet om samlokalisering, visumudstedelse, beredskab/krisehåndtering, informationsudveksling, fælles briefinger, fælles public diplomacy fremstød, deling af administrative oplysninger mv. De fælles rapporter opridser en lang række idéer til udvidet samarbejde; fra udvidet informationsudveksling over samordning af policy initiativer til egentlig samlokalisering i forskellige konstellationer.

Samarbejdet på ejendomsområdet strækker sig fra fælles nordiske kancellier til ad-hoc udlån af lokaler til udsendte diplomater fra andre nordiske lande. Det fællesnordiske ambassadekompleks i Berlin er det eneste eksempel, hvor alle fem nordiske lande er gået sammen om en fælles drift af bygningsmæssige og tekniske forhold. I flere lande deles to eller flere nordiske ambassader om fysiske rammer, og andre er under overvejelse. Der er alene tale om en deling af kontorplads og fælles administrative forhold.

Norge og Danmark har besluttet at undersøge mulighederne for et fælles ambassade-projekt i Kabul. Der arbejdes endvidere med fælles kancellier i Islamabad og Dhaka.

På seneste nordiske udenrigsministermøde den 11. marts 2010 besluttedes det, at der skal udarbejdes forslag til faste retningslinjer for både det administrative samarbejde og samarbejdet på andre områder. Samarbejdet bør baseres på overvejelser af merværdien af dette samt mulighederne for besparelser på omkostningssiden.

Forslag 11 & 12: Militært samarbejde

Det er blevet besluttet, at opfølgning på forslag 12 (amfibieenhed) foretages sammen med forslag 11 om militært samarbejde.

Der har i mange år fundet et godt og tæt samarbejde sted mellem de nordiske landes forsvar. Samarbejdet er i de seneste år er blevet yderligere styrket, og der er etableret en ny samlende én-strengt struktur (NORDEFECO – Nordic Defence Cooperation), som afløser de tre hidtidige samarbejdsstrukturer. Det nordiske forsvarssamarbejde er generelt langt mere omfattende, udbygget og integreret, end Stoltenberg-rapportens forslag kan give indtryk af.

Den nordiske ramme for forsvarssamarbejdet tillægges stor betydning fra dansk side. Forsvarsministerens initiativ til et tættere samarbejde mellem de nordiske og baltiske lande vedr. støtte til forsvarsreformer på Balkan og i Ukraine er et godt eksempel på dette. Det nordiske samarbejde til støtte for kapacitetsopbygning af den østafrikanske freds- og sikkerhedsarkitektur, der også er initieret af den danske forsvarsminister i 2008, vurderes at have et meget stort potentiale og er endnu et eksempel den betydning, som Danmark tillægger den nordiske platform.

Forslag 12 vedrører etablering af en fælles nordisk amfibieenhed. Finland og Sverige har allerede et tæt samarbejde mellem deres to enheder med amfibie-kompetencer. For så vidt angår Danmark, er der tale om kompetence, som det danske forsvar ikke traditionelt har besiddet, og hvor der fra dansk side har været lagt vægt på andre kapaciteter. Oprettelsen af en nordisk amfibieenhed med eventuelt dansk deltagelse vurderes at være meget omkostningstung, og der vurderes umiddelbart at være andre områder, hvor danske ressourcer kan udnyttes bedre.

Forslag 13: Nordisk solidaritetserklæring

De nordiske lande har forskellige sikkerhedspolitiske udgangspunkter – blandt andet i forhold til NATO. Det har derfor været genstand for nøje overvejelser, hvorledes en solidaritetserklæring kunne udformes. På det nordiske udenrigsministermøde i Reykjavik 8.-9. juni 2009 i år blev udenrigsministrene enige om en erklæring, hvoraf det fremgår, at de nordiske lande ser det som naturligt at håndtere fremtidige udenrigs- og sikkerhedspolitiske problemstillinger i solidaritet. En form for nordisk artikel 5, er der imidlertid ikke tilslutning til i den nordiske kreds.

-o0o-

På det nordiske udenrigsministermøde den 11. marts 2010 lancerede Danmark et udspil i forlængelse af Stoltenberg-rapporten om styrkelse af samarbejdet om bilaterale bistandsaktiviteter i nærområderne, tættere inddragelse af de baltiske lande, opfølgning på COP15 samt repræsentation og samarbejde i internationale fora. Der var enighed om at arbejde videre med disse forslag. Videre var der på mødet enighed om værdien af det nordisk-baltiske samarbejde, og det blev besluttet at opfordre til mere konkrete tiltag på baggrund af det eksisterende nordisk-baltiske samarbejde. Sagen forventes drøftet igen på det nordisk-baltiske udenrigsministermøde 26.-27. august 2010 i Riga.